

Friluftsliv längs Öreälven

Bakgrund

Öreälven har under lång tid varit frekvent nyttjad av fritidsfiskare och vandrare. Aktiva fiskevårdsföreningar har iordningställt fiskeplatser, skyltar, parkeringsplatser och vindskydd längs delar av älven. Nordmalings kommun har å sin sida i omgångar gjort insatser för att röja och märka upp sammanhängande ledsträckor för vandring. Med tiden har dock kvaliteten på leden blivit väldigt skiftande; vissa sträckor är vältrampade eller underhålls av aktiva byaföreningar medan andra delar i stort sett har vuxit igen.

I takt med att intresset för friluftsliv och vandring har ökat under senare år har också behoven och kraven på Öreälvsleden ökat. Inte minst har älvens potential för naturturismföretag aktualiserats. En attraktiv och tillgänglig led skulle gynna näringslivet både i närområdet och Umeåregionen. Vandrarer och cyklister har behov av service i form av guider, aktiviteter, mat och boende med mera. Närheten till Örnsköldsvik och Höga Kusten är också utpekad som en möjlighet då det finns en relativt stor grupp erfarna naturintresserade invånare – och besökare – inom räckhåll, som gärna vill bredda sina erfarenheter och upplevelser. Marknaden bedöms alltså vara god för en utbyggd led med tillgång till service.

Nordmalings kommun har ensamt inte kunnat tillsätta de resurser som krävs för att få leden i gott skick och innan någon åtgärd görs vill kommunen genom den här förstudien ha en aktiv dialog med föreningar, företag och markägare för att utröna möjligheter för en långsiktig organisatorisk lösning på ledens underhåll och skötsel.

Metod

Under sommaren 2021 gjordes en ledinventering för vandring och under sommaren 2022 gjorde en cykelinventering för att kartlägga möjligheterna för mountainbikecykling längs leden. De presenteras som separat underlag respektive rapport.

Inom ramen för förstudien har också två offentliga möten hållits, i Öre i april och i Torrböle i maj 2022.

Som ett direkt svar på behoven från vårens offentliga möten arrangerade Nordmalings kommun en workshop i september 2022 med representanter från byarna där deltagarna tillsammans formulerade målbilder och definierade vilka utmaningar som måste hanteras för att nå målen.

Resultat av dialogmöten

Närmare 30 personer medverkade på de två dialogmöten som arrangerades i april och maj. Efter en genomgång av Nordmalings kommuns arbete med Öreälvsleden och ambition framåt så presenterades också de nya nationella riktlinjer som gäller för leder för att uppnå nationell status. Den standardiserade skyltningen av leder var en nyhet för de flesta och med den nya kunskapen ökade också förståelsen och incitamenten för att leden måste betraktas som en helhet och inte, som idag, i etapper. Behovet av en gemensam organisation blev därmed tydlig.

Under mötena väcktes också behovet av en gemensam vision för älven och utvecklingen inom besöksnäringen. Nordmalings kommun tog på sig ansvaret för att arrangera en workshop där vision och organisation skulle vara fokus. (Minnesanteckningarna från dialogmötena finns som bilaga.)

Resultat av visionsmötet

Den 7 september arrangerades en workshop med fokus på vision, som ett direkt svar på önskemål från vårens dialogmöten. 15 personer medverkade i bygdegården i Torrböle.

Beskriv din drömbild av Öreälvsleden!	Prioriterade mål eller åtgärder	Hur?
Att bygden ska utvecklas		
Engagemang i alla byar		
Bra fiske		
Boende och service (ringbil)		
Skyltat och röjt		
Bra kvalitet på spänger, leder, viloplatser m m		
Vandringsled, inte cykelled!		
Attraktivt område		
Starkt varumärke		
Stabil organisation och ekonomi		
Tillgänglighet		
	<ul style="list-style-type: none"> • Organisation <p>Deltagarna menade att utan en stabil organisation så kommer inget av utvecklingsarbetet att kunna ske. Det bygger på en samsyn av hela stäckan och det kan inte uppnås om inte "alla sitter vid samma bord". Därför är frågan om organisation det viktigaste och enda målet just nu. Därefter kan utvecklingsmål sättas upp.</p>	<p>Hur skapar vi en stabil organisation?</p> <p>Steg 1) Nordmalings kommun tar initiativ till en projektansökan från Leader. Projektägarskapet kan ligga på en byaförening eller ett fiskevårdsområde. Initiativet måste dock komma från kommunen.</p> <p>I projektet tillsätts en projektledare för att kunna koncentrera arbetet och få något att hända. Projektledaren samarbetar tätt med en arbetsgrupp/styrgrupp bestående av representanter från byarna längs älven, kommun och ev länsstyrelse.</p>
		<p>Steg 2) Inom ramen för projektet skrivs markavtal. Projektledare och arbetsgrupp utför arbetet.</p>

		<p>Steg 3) Projektledaren sammanför representanter från Länsstyrelsen, kommunen, fiskevårdsföreningarna och kommunen för att skapa en stabil organisation med finansiering. Innan projektet är slut ska en projektorganisation vara beslutad och aktiv.</p>

Workshopdeltagarna fick också svara på frågan: *Varför ska leden överhuvudtaget finnas och utvecklas?* Grupperna svarade så här:

- För att förbättra folkhälsan hos invånarna i Nordmalings kommun.
- Ett attraktivt besöksmål skapar intresse för bygden som kan leda till ökad inflyttning och därmed en levande landsbygd.
- Erbjuder fler lokala besöksmål.
- Skapa mervärden för bygden och kommunen.
- Bidra till stolthet och gemenskap.
- Bil ett ekonomiskt lyft för närområdet.
- Upprätthålla samhällsservice.
- Utveckla bygden
- Naturupplevelser
- Fisket
- Meningsfull fritid
- Sätta kommunen på kartan
- Utveckla turism
- Överlevnadsintressen/historia/bär och svamp
- Arbetstillfällen

Analys

De samtal och träffar som har hållits inom ramen för det här projektet visar att engagemanget för Öreälvsleden är stort och något som Nordmalings kommun bör ta vara på. Öreälvsleden har goda chanser att bli ett nav för besöksnäringen med företagande och utbyggd service som följd. Vi vet också att ett område som är attraktivt att besöka också tenderar att uppfattas som attraktivt av invånare och på sikt kan leda till inflyttning.

Att Nordmalings kommun är den aktör som bör dra i "startsnöret" för att etablera en gemensam organisation som samtliga medverkande, inklusive kommunala företrädare, har pekat ut som den viktigaste åtgärden, är den mest logiska och rimliga lösningen. I den kommunala organisationen finns nätverk och kunskap som kommer att behöva nyttjas för att sjösätta en egen Öreälvs-organisation med egen juridisk status.

De medverkande har också påpekat – med all rätt – att ”det måste bli verkstad” för att inte förtroendet helt ska raderas för det kommunala engagemanget för leden. Öreälvleden jämförs ofta med Lögdeälvleden som bedöms ha varit mycket mer intressant för kommunen att medverka i. Genom ett kommunalt initiativ att samla aktörerna inför en projektskrivning och etablering av styrgrupp, kan sådana farhågor uteslutas.

Bilagor i denna handling:

Inbjudan till dialogmöten i april och maj 2022.

Detaljerat program för dialogmötena.

Minnesanteckningar från dialogmöten.

Inbjudan till workshop i september 2022.

Bilagor som separata dokument:

Vandringsledinventering 2021

Cykelledsinventering 2022

Friluftsliv längs Öreälven

– välkommen till två informationskvällar!

Torsdag 28 april kl 18.30 på Öre gårdsbageri
Torsdag 5 maj kl 18.30 i bygdegården i Torrböle

Intresset för friluftsliv, vandring och cykling har formligen exploderat under pandemin. Fler människor än någonsin vistas ute för en stunds avkoppling eller motion. För oss i Nordmaling innebär det fantastiska möjligheter. Vi har många fina naturområden och ligger på lagom avstånd från både Örnsköldsvik och Umeå.

Nu är det hög tid att vi samlas och pratar om vad det ökade besöksstrycket på våra naturområden innebär. Vi vet att det finns en rad behov, bland annat förbättrad information och rastplatser. För att trygga ledernas framtid behövs också avtal med markägare och överenskommelser om hur lederna ska skötas. Det finns alltså mycket att prata om och vi hoppas att du som är berörd markägare eller intresserad av dessa frågor vill komma till något av mötestillfällena.

Representanter från Nordmalings kommun informerar om vad som är på gång och vi diskuterar lösningar och möjligheter tillsammans. Vi bjuder på fika.

Anmäl dig via länken: <https://forms.gle/sj1TuJr4ZB686AHq9>

Varmt välkommen!

Frågor om träffarna: Anki Berg, projektassistent, 070-320 81 55.



Informationskvällar om satsningar längs Öreälven

Torsdag 28 april kl 18.30 på Öre gårdsbageri

Torsdag 5 maj kl 18.30 i Torrböle bygdegård

Medverkande: Paula Quinones, Torsten Lindqvist, Karin Öhman och Anki Berg.

PROGRAM

18.30	Kaffe. Välkommen och praktisk information.	<i>Anki, moderator</i>
18.35	Bakgrund och övergripande om pågående insatser. (15 min)	<i>Paula och Torsten</i>
18.50	Inventering av vandringsleden. (15 min)	<i>Karin</i>
19.05	Påtår och bensträckare	
19.10	Behov framåt och samtal om: <ul style="list-style-type: none">• Markavtal xx <i>Varför markavtal? Vad innebär det för mig som markägare? Om någon ej vill medverka, vad händer då? Öppen fråga: Vad tror ni om det?</i>• Skötselavtal xx <i>Vad innebär det? Vem kan utföra skötsel? Hur ska det gå till? Öppen fråga: Vad tror ni om det?</i>• Tillgänglighetsanpassning xx <i>Varför tillgänglighetsanpassa? Vilka platser är aktuella? Vem ansvarar för underhåll? Öppen fråga: Vad tror ni om det?</i>	

- Cykelled xx
Information om vad som ska hända i sommar.
Skillnader på cykel- och vandringsled
Öppen fråga: Synpunkter på det?

 - Återställande av vandringsled för fisk Torsten
Erfarenheter från Lögdeälven Karin
Dialog och samordning med Länsstyrelsen
- 20.00 Avslutning Anki

Minnesanteckningar från offentliga möten längs Öreälven

Datum

28 april 2022, Öre gårdsbageri (fem deltagare + kommunens representanter)
5 maj 2022, Torrböle bygdegård (ca 25 deltagare + kommunens representanter)

Kommunala representanter

Öre: Paula Quinones och Torsten Lindqvist

Torrböle: Paula Quinones, Torsten Lindqvist och Sophie Jakobsson.

På uppdrag av kommunen och som assistent medverkade Anki Berg Kulturinformation vid båda träffarna.

FRÅGOR OCH FÖRSLAG SOM VÄCKTES UNDER MÖTEN:

Markägaravtal

Den allmänna uppfattningen från båda träffarna är att markägaravtal inte är någon stor eller problematisk fråga. På mötet framkom att det finns avtal undertecknade sedan tidigare (Erland Johansson och Torbjörn Nygren deltog i arbetet med att få in namnunderskrifter på 1990-talet. Dessa ska enligt uppgift finnas i kommunens arkiv.)

Nya fastighetsägare längs leden har "fått" leden på köpet med sin fastighet och det kan finnas behov att se över viss omdragning av sträckor som går genom gårdsplaner.

Diskussion om vilka rättigheter som fastighetsägaren har att stänga av en del av leden. Frågan måste tas vidare till Lantmäteriet.

Förslag väcktes i Öre att ett antal personer med god lokalkännedom utbildas och får i uppdrag att teckna markägaravtal med bybor.

Skötselavtal

Idag sköter fiskevårdsområden och byar underhållet av leden. Nordmalings kommun gör vissa insatser.

Tillgänglighet

Förslag att anlägga en fiskeplats som är anpassad för rullstol och permobil i nedre delen av älven, ca 40 meter uppströms Håknäsfallet.

Vision

Vid båda träffarna väcktes frågor om en gemensam vision för älven. Visionen ska även svara på frågan "Vad ska vi använda leden till?".

En gemensam vision skulle öka möjligheterna till samsyn och att hela leden betraktas som en enhet. Idag tar vissa byar stort ansvar för "sin del" av leden, medan andra sträckor är lågprioriterade. För den som vandrar längs leden kan den varierande kvaliteten bli ett hinder, vilket i sin tur gör att ledens fulla potential inte uppnås (d v s service- och tjänsteföretag längs leden får inte tillräckligt med underlag för att kunna bedriva verksamhet).

Organisation

För att leden ska kunna underhållas och utvecklas som en helhet så krävs någon form av etablerad organisation, antingen i form av en *ledförening* eller ett *råd*. Ett *råd* skulle kunna bestå av representanter för de byar och föreningar som redan är verksamma längs leden. I organisationen ska Nordmalings kommun också ingå.

